Jyrki Landstedt
pelastusjohtaja
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos
6.6.2022

Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi

Kuntien rahoitusta koskevat ehdotukset

Hyvinvointialueen rahoitusta koskevat ehdotukset

Muutosajan laskennallinen korotus 0,2 % ei riitä kattamaan muutoksesta aiheutuvia kustannuksia. Hyvinvointialueen perustamisen yhteydessä ja toiminnan käynnistyessä ICTstä ja hyvinvointialueen demokraattisesta toiminnasta aiheutuneita kuluja ei pysty kattamaan SOME-mallin päälle tulevalla 0,2 % väliaikaisella korotuksella. Lisäksi muutoskustannuksia kasvattavat vielä odotettavissa olevat palkkojen harmonisoinnit sekä kiinteistöjen vuokrakulujen kasvu, joita ei ole rahoituslain rahoitusmallissa huomioitu.

Toteutuneen rahoituksen tarkastaminen laskennalliseen rahoitukseen kahden vuoden viiveellä on ehdottoman välttämätöntä. Koska hyvinvointialueilla ei ole muita rahoituslähteitä valtiolta saatava rahoitus, niin rahoituksen tarkistamisesta viiveellä seuraa se, että palvelutuotannon ja lakisääteisten palveluvelvoitteiden toteuttamisen turvaamiseksi hyvinvointialue joutuu käyttämään lyhytaikaisia lainoja, mikä lisää hyvinvointialueiden rahoitusmenoja.

Rahoituslaissa säädetyn pelastustoimen riskikertoimen määrityksen keskeiset perusteet on säädetty rahoituslaissa. Riskiluokkatarkastelu sekä riskien määrittelyn perusteet vaatisivat päivittämistä ja järjestelmällistä kehittämistyötä. Lainsäädännön pitäisi olla rakennettu siten, että tarkoituksenmukainen kehittämistyö mahdollistuu eivätkä lainsäädännön kirjaukset rajoita liikaa esimerkiksi riskiruutujen yksityiskohtia tai riskiluokkien määrää. Koska riskitasojen määritykseen käytettävissä olevat laskentamallit ja niihin käytettävät tiedot on kattavasti dokumentoitu, ei ole myöskään tarkoituksenmukaista nimetä lainsäädännössä yksittäistä tahoa, joka määrittää riskitason väestö- ja rakennuskantatietojen pohjalta pelastustoimelle.

Vaikutusarvioinnit

Muut huomiot

Tilinpäätöstietojen oikeellisuus

Koska kunnat ilmoittavat myös sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen osalta tilinpäätöstiedot, niin hyvinvointialueilla tulee olla mahdollisuus ja aikaa tarkistaa kuntien tekemät ilmoitukset.

Nykyisten liikelaitoksina toimivien pelastuslaitosten kuntien maksuosuuksia on pyritty tai pyritään pienentämään käyttämällä pelastuslaitosten taseen omaa pääomaa kuntaosuuksien sijasta käyttötalouden menojen kattamiseen tai tulouttamalla satunnaisia myyntituloja omaisuuden, raskaan kaluston, myynneistä rahoitusyhtiölle (sale and lease back). Myös Vantaan kaupungin tulkinta on epäselvä vähentääkö pelastuslaitoksen vuoden 2021 liikevoitto Vantaan kaupungin maksuosuutta huolimatta siitä, että pelastuslaitoksen johtokunta päätti liikevoiton siirtämisestä pelastustoimen liikelaitoksen taseeseen eikä sitä jaettu omistajille. Edellä mainitun kaltaiset pelastuslaitosten käyttötalouksiin vaikuttavat kertaerät vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöksissä vääristävät tulevien hyvinvointialueiden pelastustoimen rahoituspohjaa.

Pelastuslaitosten öljyntorjunnan rahoitus

Pelastustoimen rahoituksen osalta hyvinvointialueen rahoitusmalli ei myöskään huomioi öljyntorjunnan valtakunnallisessa rahoituksessa tapahtunutta muutosta, minkä seurauksena öljysuojarahaston varat eivät lähivuosina riitä pelastustoimelle öljyvahinkojen torjuntakaluston hankkimisesta ja torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Tämä muutos vaikuttaa erityisesti merialueella toimivien pelastuslaitosten tuloihin ja toimintaedellytyksiin.

Huolimatta siitä, että nyt lausuttavana on hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi, niin pelastuslaitosten tulevaisuuden toimintaedellytyksille yhtä tärkeää kuin on hyvinvointialueelle siirtyvän pelastustoimen rahoituksen oikea taso ja riittävyys, niin on myös valtion pelastustoimen rahoituksen oikea taso ja riittävyys.

Valtion pelastustoimen rahoituksen riittävyys

Nopeita valtion toimenpiteitä tarvitaan pelastustoimen osaavan työvoiman turvaamiseksi. Pelastustoimessa on arvioitu tarvittavan 1500 uutta pelastajaa 1000 eläkkeelle siirtyvän pelastajan lisäksi seuraavan kymmenen vuoden aikana. Lisäksi suurin tarve pelastajille painottuu tarkastelujakson ensimmäisille vuosille. 2500

pelastajan koulutus kymmenessä vuodessa edellyttää Pelastusopiston kaksinkertaistavan pelastajien koulutusmäärän, mikä vaatii välittömästi Pelastusopiston tarpeellisen rahoituksen turvaamista.

Suurin osa pelastustoimen henkilöstöstä työskentelee eteläisessä Suomessa ja siellä myös työvoiman tarve on tulevina vuosina suurin. Tämän vuoksi Pelastusopiston tulisi laajentaa toimintaansa perustamalla pääkaupunkiseudulle toimipiste yhteistyössä Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen Pelastuskoulun kanssa. Näin kyettäisiin turvaamaan myös ruotsinkielisten pelastajien koulutus.